

(NE)ODPOROVATEĽNOSŤ DOHODY SCHVÁLENEJ FORMOU SÚDNEHO ZMIERU V POROVNANÍ ČESKEJ A SLOVENSKEJ SÚDNEJ PRAXE*

MICHAELA SKLENÁROVÁ

Abstract: **The Possibility for a Creditor to Sue in Court for an Agreement Agreed in the Form of a Court Settlement in the Context of Slovak and Czech Court Decision Practice**

A lawsuit is inseparably linked to the desired and, in particular, the expected outcome, namely the substantive and authoritative judicial decision. There can be no more fundamental doubt that at least one party to the dispute will not always be satisfied with their statements. If the parties to the dispute have no interest in continuing to litigate, the dispute may also end in an alternative way, other than by a court's decision on the merits, i.e., by court settlement. But what if the parties to the dispute present the court with a settlement that steals from the creditor? The purpose of this article is to provide an analysis of Slovak and Czech case law on the issue of creditors' lawsuits against decisions approving a court settlement with reference to lawsuits for the settlement of the community property of spouses.

Keywords: settlement agreement; opposed legal action; legal act; community property

Kľúčové slová: zmier; odporovateľnosť; právny úkon; bezpodielové spoluvlastníctvo manželov

DOI: 10.14712/23366478.2024.137

ÚVOD

Jedným z najzásadnejších dôsledkov súdneho sporu je vydanie rozsudku, ktorý nezanedbateľným spôsobom ovplyvňuje právne postavenie sporových strán. Všeobecne možno konštatovať, že vedenie zdĺhavého konania nie je pre strany vyhládanou záležitosťou, pričom s autoritatívnym usporiadaním práv a povinností nebude vždy minimálne jedna strana sporu spokojná.

Ak už je teda súdny spor iniciovaný, existuje viacero alternatívnych spôsobov ako sa vyhnúť klasickej konštrukcii, kde výsledkom konania bude meritórny rozsudok súdu. Často strany sporu v priebehu súdneho konania prídu na to, že už nemajú záujem v tomto konaní ďalej pokračovať a zhodne si želajú, aby bola ich sporová vec bezodkladne ukončená. Práve jedným z vyššie načrtnutých alternatívnych spôsobov skončenia sporu je uzavretie dohody, ktorej obsah je súdom schválený ako súdny zmier.

* Článok bol vypracovaný v rámci riešenia grantového projektu APVV-20-0171.

Môže však nastať situácia, pri ktorej strany sporu v rámci súdneho konania (či už úmyselne alebo neúmyselne) ukrátiť veriteľ'a dohodou schválenou formou súdneho zmiernu? Kladná odpoveď na túto otázku nás pomerne rýchlo nasmeruje na ďalšiu, ktorá je hlavnou témou tohto príspevku, a tou je: Môže veriteľ takejto dohode strán sporu schválenej formou súdneho zmiernu úspešne odporovať?

Cieľom tohto príspevku tak bude predostrieť analýzu slovenskej a českej rozhodovacej praxe v otázke podávania odporovacích žalôb voči schváleným súdnym zmiernom, okrem iného i na príklade žaloby o vyporiadání bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej len ako „BSM“).

1. SÚDNY ZMIER AKO ALTERNATÍVA OPROTI AUTORITATÍVNEMU ROZSUDKU SÚDU A ÚPRAVA ODPOROVATEĽNOSTI V PODMIENKACH SLOVENSKEJ A ČESKEJ REPUBLIKY

1.1 POVAHA A PODSTATA SÚDNEHO ZMIERU

Viaceré ustanovenia Civilného sporového poriadku,¹ resp. už samotné články,² nám bez pochybností napovedajú, že súd sa má v prvom rade vždy pokúsiť o zmierlivé vyriešenie veci. Viac-menej možno dodať, že právna úprava zmiernu je v ustanovení § 148 CSP pomerne stručná a skladá sa (len) z dvoch odsekov, ktoré hovoria o tom, že strany môžu uzatvoriť súdny zmier, súd sa má o zmier vždy pokúsiť a následne súd rozhodne o tom, či súdny zmier schvaľuje, pričom ho neschváli, ak je v rozpore so všeobecne záväznými právnymi predpismi.

Čo však súdny zmier vo svojom ponímaní znamená pre strany sporu? V prvom rade, základom každého súdneho zmiernu je hmotnoprávna dohoda. Jeho procesný aspekt spočíva v tom, že zmier predstavuje surogát (náhradu) rozsudku súdu. Schvaľovanie zmiernu nie je autoritatívnym rozhodovaním súdu vo veci samej, o ktorej súd rozhoduje rozsudkom. Medzi sporovými stranami sa tak doslova v tejto súvislosti hovorí o „odpratání“, resp. „odklížení“ sporu.³ Aj Hora explicitne hovorí o súdnom zmiernu ako o zmluve, ktorá je uzatvorená medzi stranami sporu pred súdom a za jeho spolupôsobenia s úmyslom skončiť („odklížiť“) určitý spor.⁴ Okolnosť, že táto zmluva bola uzatvorená pred súdom, má svoje procesno-právne dôsledky, ale to nič nemení na povahe zmiernu ako zmluvy.⁵

Zmier slúži ako náhrada meritórneho a autoritatívneho výroku súdu. Súd tak v tomto prípade plní inú procesnú pozíciu a upúšťa od vlastného usporiadania práv a povinností strán. Jeho kľúčovou úlohou je posúdiť súlad predloženého znenia zmiernu (dohody)

¹ Zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len ako „CSP“).

² Čl. 7 ods. 2 CSP alebo § 148 ods. 2, druhá veta, či § 170 ods. 2. Taktiež § 179 ods. 2 CSP.

³ ŠTEVČEK, M. in: ŠTEVČEK, M. a kol. *Civilný sporový poriadok: komentár*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 605; HORA, V. *Československé civilní právo procesní: I.–III. Díl*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, s. 418.

⁴ HORA, c. d., s. 416.

⁵ Tamtiež, s. 419.

s hmotným právom. S touto pozíciou súdu korelujú aj odlišné pojmy používané vo výrokovej časti uznesenia o schválení súdneho zmiernu. Samotná formulácia výrokovej časti súdom schváleného zmiernu tak zodpovedá hmotnoprávnej povahe tohto úkonu. Možno uzavrieť, že strany sporu predsa prišli samé a z vlastnej iniciatívy s návrhom toho, ako chcú svoje vzťahy vzájomne usporiadať, a preto zachovanie opravného prostriedku by bolo proti logike a podstate tohto inštitútu.

Frekventovanou a opodstatnenou otázkou je aj to, či schválený súdny zmier zakladá prekážku *rei iudicatae*. V tejto otázke existuje rozkol. Existujú názory, ktoré sa prikláňajú k záveru, že v prípade súdneho zmiernu existuje len „vec dohodnutá“ sporovými stranami, ktorá bola súdom posúdená ako súladná s hmotným právom.⁶ Táto argumentácia spočíva predovšetkým na tvrdení, že existencia takéhoto uznesenia, ktoré nie je meritórnym rozhodnutím, nemôže zakladať účinky *rei iudicatae*, ale naopak, existencia dohody (t. j. zmluvy ako hmotnoprávneho úkonu) má zakladať prekážku *rei transactae*,⁷ pričom preukázanie tejto dohody (ako pri iných zmluvách) má byť ponechané primárne na aktivite samotných sporových strán.⁸ V tejto súvislosti Hora uvádza, že súd nemá povinnosť prihliadať na to, že vec bola uzavretá zmiernom, ale naopak, podnet k tomu ma vychádzať od strán sporu.⁹ Svoboda však na rozdiel od Števéčka či Horu uvádza, že v prípade zmiernu ide o vec *rei iudicatae*,¹⁰ pričom zmier predstavuje spôsob, ktorým strany sporu navrhujú súdu, akým konkrétnym spôsobom má ich sporovú vec rozhodnúť.

Obdobná literatúra k českému občianskemu súdному poriadku¹¹ tento inštitút radí na pomedzie hmotného a procesného práva, pričom jeho prvotným predpokladom je práve dohoda medzi stranami sporu.¹² I Drápal uvádza, že zmier je dvojstranným dispozitívnym úkonom účastníkov konania, ktorý má základ v hmotnom práve.¹³ K tomuto záveru sa pripája i Pulkrábek, ktorý pripomína, že pre zmier je dôležité, že nie je len procesným úkonom, ale tiež hmotnoprávnou zmluvou.¹⁴

V otázke, či zmiernom musí byť vyčerpaný celý predmet konania, alebo či sa pripúšťa i to, aby sa strany dohodli aj na tom, čo nebolo pôvodne obsiahnuté v predmete konania, sa česká a slovenská právna prax i literatúra pozitívne zhodujú, a to tak, že prekročiť rámec predmetu konania je možné.¹⁵

⁶ ŠTEVČEK, c. d., s. 609; a aj HORA, c. d., s. 421.

⁷ To znamená, že nedôjde k zastaveniu konania bez preskúmania merita sporu, ale vec bude na konci konania zamietnutá. Tento záver zastáva totožne aj HORA, c. d., s. 421.

⁸ ŠTEVČEK, c. d., s. 609.

⁹ HORA, c. d., s. 421.

¹⁰ SVOBODA, K. in: SVOBODA, K. a kol. *Občanský soudní řád: komentář*. 3. vyd. C. H. Beck: Praha, 2021.

¹¹ Zákon č. 99/1963 Sb. *Občanský soudní řád* (ďalej len ako „OSŘ“).

¹² SVOBODA, c. d., s. 1.

¹³ DRÁPAL, L. in: BUREŠ, J. – DRÁPAL, L. – KRČMÁŘ, Z. a kol. *Občanský soudní řád: komentář*. 7. vyd. C. H. Beck: Praha, 2006, s. 434.

¹⁴ PULKRÁBEK, Z. *Soudce a smír*. *Soudce*. 2017, roč. 22, č. 5, s. 7–9.

¹⁵ Viac v ŠTEVČEK, c. d., s. 603 a nasl.; ako aj SVOBODA, c. d., s. 1; DRÁPAL, c. d., 434; a HORA, c. d., s. 416. K tomu pozri aj uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 21. júla 2004, sp. zn. 26 Cdo 1481/2004; rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 29. júla 2019, sp. zn. 29 I Cdo 108/2017; rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 4. januára 2006, sp. zn. 30 Cdo 641/2005 – uverejnený pod číslom 23/2007 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek. Pozri aj iné rozhodnutia uvedené v kap. 3 a 4. tohto príspevku.

Pri vzájomnom porovnaní českej a slovenskej právnej úpravy možno už len voľným okom badať, že česká právna úprava súdneho zmiernu je o niečo obsiahlejšia. Už v prvej vete prvého odseku ustanovenia § 99 OSŘ možno nájsť určité zdôraznenie prípustnosti zmiernu v tom slova zmysle, že na to, aby mohli žalobca a žalovaný vôbec uzatvoriť súdny zmier, to musí v prvom rade pripúšťať povaha veci. V tomto kontexte treba mať na mysli predovšetkým také situácie, kde musí ísť o nárok, ktorým môžu účastníci konania vôbec disponovať, nejedná sa teda o otázky osobného stavu, prípadne uzatvorenie zmiernu vylučuje priamo zákon. Ustanovenie § 99 ods. 1 OSŘ je oproti slovenskej právnej úprave bohatšie aj v tom zmysle, že je explicitne uvedená povinnosť súdu prebrať vec s účastníkmi konania, upozorniť ich na právnu úpravu, či stanoviská najvyššieho súdu, príp. iné rozhodnutia. O odseku 2 § 99 OSŘ možno konštatovať, že je totožný so slovenskou právnu úpravou. Súčasný CSP vypustil ustanovenie bývalého § 99 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku¹⁶ o žalobe o neplatnosť zmiernu a ponechal „iba“ schvaľovanie zmiernu s kritériom súladu s hmotným právom.

1.2 ODPOROVATEĽNOSŤ

Ustanovenia umožňujúce veriteľovi odporovať právnu úkonom dlžníka, ktoré veriteľ a ukracujú, pozná slovenská (§ 42a a nasl. zákona č. 40/1964 Občianskeho zákonníka),¹⁷ ako i česká (§ 589 a nasl. zákona č. 89/2012 Sb. Občianskeho zákonníka)¹⁸ právna úprava, zohľadňujú i fakt, že nová česká úprava má svoj pôvod v spoločnom Občianskom zákonníku z roku 1964.¹⁹

Účelom a zmyslom odporového práva je ochrana veriteľa pred úkonom dlžníka, ktorým by mu znemožnil uspokojiť jeho pohľadávky. Pulkrábek v tejto súvislosti treffe poznamenáva, že účelom odporového práva je túto špecifickú ujmu veriteľa, ktorú možno nazvať „ukrátenie“, napraviť a veriteľovi opäť umožniť uspokojenie jeho pohľadávky.²⁰ Dlžník môže vo všeobecnosti (až na výnimky ako napríklad pri osobitnom práve veriteľa v rámci záložného práva) stále so svojím majetkom voľne nakladať, a to v súbežnosti s jeho povinnosťou splniť veriteľovi dlh. Istými úkonmi dlžníka však môže nastať situácia, v ktorej sa dlžníkov majetok, ktorým by mohla byť pohľadávka veriteľa uspokojená, už nebude nachádzať v jeho majetkovej sfére. Subjektívne odporové právo veriteľa mu umožňuje domôcť sa ochrany svojich záujmov v spore proti tretej osobe. Veriteľ ako žalobca sa v tomto spore domáha vyhlásenia neúčinnosti právneho úkonu medzi dlžníkom a treťou osobou, a to v tej miere, v akej ho tento sporný úkon poškodil. Ak veriteľ v spore uspeje, súd vydá rozsudok, ktorým určí relatívnu neúčinnosť daného právneho úkonu voči veriteľovi. Na základe právoplatného rozsudku je tretia osoba

¹⁶ Zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (ďalej len ako „OSP“).

¹⁷ Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník (ďalej len ako „OZ“).

¹⁸ Zákon č. 89/2012 Sb. Občiansky zákonník (ďalej len ako „český OZ“).

¹⁹ Pulkrábek v tomto kontexte uvádza, že literatúra a judikatúra, ktoré vykladali predchádzajúcu právnu úpravu (§ 42a OZ z roku 1964) môže byť v zásade použiteľná i pri výklade novej úpravy, pričom oboje vychádzajú z rovnakej tradície (PULKRÁBEK, Z. in: MELZER, F. – TĚGL, P. a kol. *Občiansky zákonník: veľký komentár: § 419–654. Svazek III., Věci a právní skutečnosti*. Praha: Leges, 2014, s. 804).

²⁰ Tamtiež, s. 787.

povinná strpieť exekúciu a veriteľova pohľadávka bude uspokojená z tej časti jej majetku, ktorá predstavuje prospech z odporovaného právneho úkonu.²¹

Možno uzavrieť, že predpokladmi²² pre uplatnenie odporového práva veriteľa sú:

- a) existencia veriteľsko-dlžníckeho záväzkového vzťahu (povinnosť dlžníka plniť dlh a oprávnenie veriteľa požadovať splnenie dlhu),
- b) ukracujúci právny úkon medzi dlžníkom a treťou osobou, resp. v prospech takejto osoby,
- c) charakter odporovateľného právneho úkonu *in fraudem creditoris*,²³
- d) existencia predpokladov na strane tretej osoby, s ktorou dlžník odporovateľný právny úkon uzatvoril – t. j. subjektívna vedomosť tretej osoby alebo právny status tretej osoby.

1.3 STRUČNÝ ÚVOD DO PROBLEMATIKY VYPORIADANIA BSM

Manželstvo je v našej spoločnosti frekventovaným zväzkom. Jedným z najzásadnejších dôsledkov uzavretia manželstva je vznik osobitného režimu vlastníctva majetku, a to BSM. Ide o formu majetkového spoločenstva, ktorej vznik je spätý so vznikom manželstva. Pojmovým znakom tejto osobitnej formy spoluvlastníctva je predovšetkým bezpodielovosť, ktorá vyjadruje, že miera účasti manželov na spoločnom majetku nie je vyjadrená podielmi ako v prípade podielového spoluvlastníctva. Každý z manželov má vlastnícke právo k celej veci v bezpodielovom spoluvlastníctve a obmedzený je rovnakým právom druhého manžela.

Trvanie BSM je zásadne až na výnimky²⁴ viazané na dobu trvania manželstva. Zánikom manželstva zanikne i BSM, a teda tam, kde niečo končí, naopak niečo iné začína. Inými slovami, tam, kde zaniká BSM, začína rásť potreba manželov vyporiadať masu majetku, ktorá doň patrí.

Zo samotného znenia oboch úprav občianskych zákonníkov možno usúdiť, že prioritovaným spôsobom vyporiadania BSM je práve mimosúdna dohoda. Tento záver možno vyvodíť jednak z ustanovení § 149 ods. 2 a 3 OZ, ktoré hovoria, že ak dôjde k vyporiadaniu dohodou, sú manželia povinní vydať si na požiadanie písomné potvrdenie. V opačnom prípade ho vykoná na návrh niektorého z manželov súd. Táto možnosť mimosúdnej dohody pre manželov však nie je časovo neobmedzená.²⁵ Prioritu mimosúdnej dohody uvádza rovnako i český OZ vo svojom § 740 ods. 1, keďže manžel môže navrhnúť, aby rozhodol súd „až“ v prípade, ak sa samotní manželia nedohodnú.

OZ ako návod pri usporiadaní vzťahov uvádza v ustanovení § 150 OZ aj zásady, ktorými by sa mali manželia pri vyporiadaní BSM riadiť. Obsahovo takmer totožné zásady

²¹ Pozri aj SEDLAČKO, F. – ŠTEVČEK, M. in: ŠTEVČEK, M. a kol. *Občiansky zákonník I: komentár*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 345 a nasl.; ako aj PULKRÁBEK, c. d., s. 786 a nasl.

²² SEDLAČKO – ŠTEVČEK, c. d., s. 348–349.

²³ Musí ísť o úkon, ktorý spôsobil veriteľovi ujmu vo forme jeho ukrátenia. Je potrebné naplniť kumulatívne subjektívnu stránku odporovateľnosti (úmysel dlžníka) a súčasne aj objektívnu stránku odporovateľnosti (reálny úbytok v majetkovej sfére dlžníka) – SEDLAČKO – ŠTEVČEK, c. d., s. 349.

²⁴ Napr. podnikateľská činnosť jedného z manželov podľa § 148a ods. 2 OZ. V českých pomeroch je možné spomenúť zo zaujímavosti i tzv. mánotratnosť manžela podľa § 724 ods. 2 českého OZ.

²⁵ Vid' § 149 ods. 4 OZ.

upravuje i český OZ vo svojom § 742. Na záver tak možno ustáliť, že pri vyporiadaní BSM sa na piedestál kladie práve zmluvná autonómia manželov a až tam, kde táto nie je možná, nastúpi súd, ktorý spor manželov autoritatívne rozhodne. Na okraj v kontexte rozsahu BSM možno poznamenať, že česká právna úprava pri možnej zmluvnej autonómii manželov zachádza ešte ďalej, keď dokonca pripúšťa, aby si snúbenci a manželia dohodli majetkový režim odlišný od zákonného režimu (§ 716 českého OZ, vrátane správy majetku podľa § 722 českého OZ).

2. AKÉ SÚ LIMITY SÚDU V OTÁZKE SCHVAĽOVANIA PREDLOŽENÉHO ZMIERU?

2.1 AKO SÚD (NE)DOKÁŽE OVPLYVNIŤ ZNENIE PREDLOŽENEJ DOHODY A ZACHOVANIE MOŽNOSTI VERITEĽA ODPOROVAŤ PRÁVNEMU ÚKONU

Pri rozhodovaní o (ne)zachovaní práva veriteľa odporovať v zmysle § 42 a nasl. OZ, resp. § 589 a nasl. českého OZ dohode o vyporiadaní BSM schválenej formou súdneho zmiaru je podľa nášho názoru kľúčovou skutočnosť, akým spôsobom a v akom rozsahu môže súd vôbec preskúmať a zohľadniť dopad predloženej dohody na prípadného veriteľa jej účastníkov (zmluvných strán). Ak by bol tento spôsob preskúmania a následného ovplyvnenia obsahu dohody zo strany súdu široký a súd by mal tak možnosť ovplyvniť obsah tejto dohody v prospech prípadného veriteľa, a tým ho chrániť zodpovedajúcim a primeraným spôsobom pred ukrátením, je logické, že následné zachovanie možnosti odporovateľnosti (§ 42 OZ a nasl.) by nebolo opodstatnené a najmä hospodárne. Prečo však súd takúto možnosť širšieho prieskumu a ovplyvnenia znenia predloženej dohody v súčasnosti nemá je možné zhrnúť v nasledovných bodoch.

2.1.1 POVAHA INŠTITÚTU SÚDNEHO ZMIERU A S TÝM SÚVISIACI ÚZKY PRIESKUM PREDLOŽENEJ DOHODY

V súčasnej súdnej praxi možno badať dva trendy v posudzovaní predloženej dohody strán sporu, ktorá má prejsť korekčným mechanizmom súdu, a to posúdením súladu jej obsahu s hmotným právom.

Prvá názorová koncepcia (možno konštatovať, že aj väčšinová) sa vyznačuje skôr „plytším“ spôsobom posudzovania súladnosti obsahu predloženej dohody s hmotným právom. Sústredí sa predovšetkým na zmluvnú voľnosť strán, pričom táto má prednosť aj v prípade, ak nerešpektuje dispozitívne normy. Jednoducho povedané, do prvej skupiny možno zaradiť kolektív súdov, ktoré pri posudzovaní súladnosti dohody s hmotným právom kladú na piedestál zmluvnú voľnosť účastníkov dohody. Táto zmluvná voľnosť má následne prednosť aj pred inými kritériami uvedenými v zákone, rešpektujúc však základné atribúty právneho úkonu (§ 37 OZ a nasl., príp. § 574 a nasl. českého OZ).²⁶

²⁶ Ako príklad možno uviesť uznesenie Okresného súdu Žilina zo dňa 26. augusta 2021, sp. zn. 2Pc/3/2016. Pozri aj uznesenie Okresného súdu Trnava zo dňa 16. januára 2013, sp. zn. 18C/168/2011.

Opodstatnenosť takejto formy prieskumu predloženej dohody súdy okrem iného opierajú o to, že zmluvná voľnosť je v tomto prípade natoľko dôležitá, že napríklad ani nerešpektovanie zásad uvedených v § 150 OZ, resp. 742 českého OZ pri vyporiadaní BSM neznamená neplatnosť posudzovanej dohody ak právny úkon spĺňa všetky ostatné podstatné predpoklady pre jeho platnosť (§ 37 a nasl. OZ, príp. § 574 a nasl. českého OZ).²⁷

Do druhej, menšinovej koncepcie možno zaradiť súdy, ktoré pri posudzovaní súladnosti predloženej dohody s hmotným právom preferujú „hlbší“ prieskum, a to vrátane zohľadnenia, či boli rešpektované dispozitívne normy.²⁸ V nadväznosti na vyššie uvedené rozhodovacie súdnu prax je zrejmé, že táto nie je jednotná.

Napríklad Fabianová uvádza, že aj pre zmier o vyporiadaní BSM schválený súdom platia hľadiská určené v ustanovení § 150 OZ.²⁹ Fabianová tak preferuje tzv. „širší“ prieskum predloženej dohody. Naopak Števček tvrdí, že súd neschváli dohodu sporových strán iba vo výnimočných prípadoch.³⁰ Pôjde predovšetkým o porušenie kogentných ustanovení hmotného práva, predovšetkým o náležitostiach platnosti právnych úkonov (ust. § 37 a nasl. OZ, príp. § 574 a nasl. českého OZ). Pulkrábek v tejto súvislosti spomína rozpor s dobrými mravmi (úrok 1000 %), či nemožnosť plnenia (neexistujúca vec).³¹ Pulkrábek, ale i Števček sú tak zástancami práve tzv. „užšieho“ skúmania predloženého zmiernu, kde podľa jeho názoru súd dohodu sporových strán nemôže neschváliť, ak dohoda hmotnému právu neodporuje, zároveň súd neskúma výhodnosť či nevýhodnosť uzavretej dohody, pretože by porušil princíp rovnosti zbraní.³² K tzv. „užšiemu“ prieskumu sa prikláňa aj Drápal³³ či Svoboda.³⁴

Pulkrábek v kontexte zmluvnej autonómie pri obsahu zmiernu uvádza, že zmier môže (ale nemusí) nastoliť medzi stranami skutočný právny mier. „*Sice to môže znamenať, že nebude poskytnuta ochrana porušenému právu (resp. ochrana žalovaného pred neoprávneným žalobným nárokom) a tudiž nebude naplnen hlavní účel civilního procesu, avšak jde o ochranu, pro niž platí dispoziční zásada. Jestliže strany ochranu přestanou mít zájem a nahradí ji dohodou, musí to soudce respektovat. Protějškem dispoziční zásady je v hmotném právu zásada individuální autonomie a z ní plyne, že strany mohou existující hmotněprávní stav nahradit zásadně jakýmkoliv jiným hmotněprávním stavem. Existující právo mohou dohodou zrušit či změnit, neexistující založit.*“

Z tohto dôvodu napríklad nebude neplatný i taký zmier, ktorý uzatvorili manželia v rámci vyporiadania BSM, pričom z vôle strán sporu boli doň zahrnuté i veci, ktoré boli

²⁷ K tomu pozri uznesenie Okresného súdu Trenčín zo dňa 21. septembra 2021, sp. zn. 11PC/4/2016.

²⁸ Príkladom je uznesenie Okresného súdu Humenné zo dňa 24. septembra 2021, sp. zn. 6C/43/2020.

²⁹ FABIANOVÁ, Z. in: ŠTEVČEK, M. a kol. *Občiansky zákonník I: § 1–450*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 1207.

³⁰ K tomu sa pripája PULKRÁBEK, c. d., s. 2.

³¹ Tamtiež, c. d., s. 2.

³² ŠTEVČEK, c. d., s. 605. K tomu pozri uznesenie Okresného súdu Liptovský Mikuláš zo dňa 27. septembra 2021, sp. zn. 21C/6/2019.

³³ DRÁPAL, c. d., s. 434.

³⁴ SVOBODA, c. d., s. 3. K tomu pozri aj uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 16. októbra 2019, sp. zn. 26 Cdo 2319/2019.

vo výlučnom vlastníctve jedného z manželov.³⁵ Uvedený príklad cituje i Pulkrábek a dopĺňa, že súlad s „predprocesným“ stavom nie je predpokladom pre schválenie zmiery, pretože zákon s takýmto predpokladom ani nepočíta. Požiadavky o povahe veci a o rozpore s právnym predpisom je ale podľa Pulkrábka niečo iné.³⁶ Pri rozpore s hmotným právom, ako napríklad rozpor s dobrými mravmi či neexistujúcej veci, nejde o rozpor s „*predprocesným stavom, pretože s ním môžu strany voľne nakladať. Požadavek, aby smír nebyl v rozpore s předpisy, nemíří do minulosti, nýbrž do současnosti.*“³⁷

Zhrnúc vyššie uvedené, otázne je, či môže súd sporovým stranám predložený zmier takpovediac „vrátiť“ z dôvodu, že sa napríklad pri vyporiadaní neriadili zásadami podľa § 150 OZ, príp. § 742 českého OZ. Odpoveď je nie. K argumentu týkajúcemu sa užšieho súdneho prieskumu zmiery, ktorý vyplýva zo samotnej podstaty procesného inštitútu súdneho zmiery ako takého, možno pridať aj ďalšie argumenty. Aj keď je dôležitosť ustanovenia § 150 OZ, príp. § 742 českého OZ nesporná a svoje uplatnenie nachádza ťažiskovo pri autoritatívnom vyporiadaní BSM súdom, považuje sa toto ustanovenie za dispozitívne. Súdna prax tak nevyklučuje, aby jeden z manželov nadobudol pri vyporiadaní BSM väčší podiel majetku ako ten druhý, prípadne aby druhý nezískal zo spoločného majetku nič.³⁸ Ani takýto spôsob vyporiadania BSM v rámci zmluvnej voľnosti strán dohody však nie je bezbrehý a je nutné rešpektovať dobré mravy ako základný predpoklad platnosti právneho úkonu,³⁹ ako aj ostatné predpoklady platnosti právneho úkonu ako takého.

Vyššie uvedené závery tak majú spoločný základ a pramenia predovšetkým zo skutočnosti, že pri dohode (zmieri) je nutné rešpektovať zmluvnú voľnosť strán. Pri uzatváraní dohody o vyporiadaní BSM sa tak uplatní dispozitívna voľnosť účastníkov a pokiaľ tento úkon rešpektuje všetky povinné náležitosti právneho úkonu potrebné pre jeho platnosť, príp. iné kogentné ustanovenia, je nevyhnutné ho bez ďalšieho považovať za platný.⁴⁰

2.1.2 DOPYTOVACIE OPRÁVNENIE SÚDU A ZHODNÉ TVRDENIA STRÁN SPORU

Napríklad v zmysle § 150 ods. 2 CSP má súd možnosť na zistenie podstatných a rozhodujúcich skutočností požiadať strany sporu o ďalšie skutkové tvrdenia. Ak by tak chcel byť súd aktívny a v predloženej dohode by badal značnú, resp. bezdôvodnú výhodu pre jednu zo strán, mohol by využiť vyššie uvedené oprávnenie. Ani toto oprávnenie však nevyvracia povinnosť súdu schváliť dohodu, ak neodporuje hmotnému právu.

³⁵ Uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 27. apríla 2009, sp. zn. 22 Cdo 5170/2007; alebo uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 10. decembra 2008, sp. zn. 25 Cdo 3247/2006.

³⁶ PULKRÁBEK, c. d., s. 2.

³⁷ Tamtiež, s. 2.

³⁸ Pozri rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 31. júla 2000, sp. zn. 22 Cdo 726/1999; a rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 9. septembra 2003, sp. zn. 22 Cdo 1283/2003.

³⁹ Zaujímavým prípadom sa zaoberal Najvyšší súd ČR, a to v rozhodnutí zo dňa 3. mája 2011, sp. zn. 22 Cdo 141/2009. Pre rozpor s dobrými mravmi bola považovaná dohoda o vyporiadaní BSM, v zmysle ktorej jeden z manželov získal všetky spoločné aktíva, pričom druhý manžel prevzal všetky spoločné pasíva.

⁴⁰ Pri dohode ukracujúcej veriteľa pripúšťa odporovateľnosť za podmienok uvedených v § 42a a nasl. OZ aj Fabianová (FABIANOVÁ, c. d., s. 1193).

Ak sa strany sporu dohodnú na zhodnom postupe, súd by dopytovacie oprávnenie použil len márne a bez výsledku, a to najmä ak by strany sporu koordinovane uvádzali zhodné tvrdenia. Takýto postup strán sporu sa dá dokonca s veľkou pravdepodobnosťou aj predpokladať, nakoľko strany predkladajú súdu svoju vlastnú dohodu a je v ich záujme, aby táto bola súdom čím skôr aj schválená. Zhodné tvrdenia strán sporu majú napokon v slovenskej úprave aj svoje osobitné vyjadrenie v § 151 ods. 1 CSP, kde sa skutkové tvrdenia strany, ktoré protistrana výslovne nepoprela, považujú za nesporné. V českej literatúre Drápal uvádza, že ak súdu nepostačujú zhodné tvrdenia strán, má súd vykonať navrhnuté dôkazy účastníkov, prípadne iné dôkazy (§ 120 OSŘ).⁴¹ Otázne v tomto ohľade však je, že ak strany uvádzajú zhodné tvrdenia, nemusia v konečnom dôsledku aj navrhovať dôkazy, resp. to nemusí byť v ich záujme. Naopak Pulkrábek zastáva záver, že sudca nemôže za účelom čo najväčšej spravodlivosti odkladať zmier na dobu, kým bude zistený skutkový stav. Podľa neho by týmto spôsobom zmier stratil zmysel, nakoľko jeho cieľom je práve odvrátenie zdĺhavého a drahého dokazovania.⁴² Pulkrábek dopĺňa tento kontext i o závery, že ak sudca popisuje v uznesení tzv. predprocesný stav, robí tak v mylnom presvedčení, že tým poctivo odôvodňuje naplnenie predpokladu o tom, že zmier nie je v rozpore s právnou úpravou. „*Kdyby však skutečně odůvodňoval závěr, že smír netrpí ‚rozporem‘, a chtěl to udělat poctivě, musel by se v usnesení o schválení smíru zabývat určitostí a srozumitelností, musel by vypočíst všechny zákonné zákazy, co jich v právním řádu je, a smír s nimi porovnat atd. Úkol nad lidské síly a hlavně ne pro soudní řízení.*“⁴³

Podľa Pukrábka je problematický i pojem samotného „schvaľovania“ zmiernu, a to z tohto dôvodu, že má byť zárukou akejsi platnosti zmiernu, a to napriek tomu, že sudca má len obmedzené možnosti na to zistiť, či zmier neodporuje právnym predpisom. V okamihu uzatvorenia zmiernu je potlačený spor medzi stranami, o zmieri sa nevedie žiadne zdĺhavé konanie, takže skutočnosti brániace jeho schváleniu (i okolnosti v praxi výnimočné), nemusia vyjsť najavo vrátane procesných prekážok, či dokonca omylu.⁴⁴

Možno tak uzavrieť, že ak aj strany sporu chcú dosiahnuť výsledok zamýšľaný v predloženej dohode (napríklad ukrátenie veriteľ'a) a na tento účel súdu poskytujú zhodné tvrdenia, dopytovacie oprávnenie súdu sa zdá byť v tomto ohľade viac než márne a bez efektu.⁴⁵ Berúc do úvahy prejednací princíp⁴⁶ a s ním súvisiacu tzv. formálnu pravdu, ako aj skutočnosť, že ak je navrhovaný zmier v súlade s právnymi predpismi, súd ho schváli vždy, je nevyhnutné ustáliť záver, že dopytovacie oprávnenie súdu nie je schopné zabrániť účelnému uzavretiu dohody (súdneho zmiernu) ukracujúcej veriteľ'a strán sporu. Predpokladom pre schválenie súdneho zmiernu nie je zistenie skutkového stavu veci v takom rozsahu, ako je to potrebné pre autoritatívne rozhodnutie súdu vo veci samej.⁴⁷

⁴¹ DRÁPAL, c. d., s. 435.

⁴² PULKRÁBEK, c. d., s. 3.

⁴³ Tamtiež, s. 2–3.

⁴⁴ Tamtiež, s. 2–3.

⁴⁵ Takýmto spôsobom súd nevie zistiť napríklad tzv. „súkromných“ veriteľ'ov strán sporu. Pozri aj MOLNÁR, P. – KUŠNÍRIKOVÁ, M. K odporovateľnosti súdom schválenej dohody o vyporiadaní BSM. *Bulletin slovenskej advokácie*. 2023, roč. 29, č. 1, s. 19.

⁴⁶ Súd môže prípadne využiť § 185 ods. 2 CSP (tzv. materiálny korektív prejednacej zásady), kde súd môže aj bez návrhu vykonať dôkaz, ktorý vyplýva z verejných registrov a zoznamov. V tomto kontexte si vieme predstaviť napríklad výpis z listu vlastníctva.

⁴⁷ DRÁPAL, c. d., s. 435.

2.2.3 ZNEUŽITIE PRÁVA

Zneužitie práva je známym pojmom a jeho účelom je predovšetkým neposkytovať ochranu tomu, kto chce svoje práva nekalo zneužiť vo svoj prospech a na úkor druhého. Problém pri možnom odmietnutí schválenia zmiernu, ktorý ukracuje veriteľa, však nastáva vtedy, keď sa zameriame na druhú vetu čl. 5 CSP.⁴⁸ Tá totiž hovorí, že súd môže v rozsahu ustanovenom v tomto zákone odmietnuť a sankcionovať procesné úkony, ktoré celkom zjavne slúžia na zneužitie práva alebo na svojvoľné a bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva, alebo vedú k nedôvodným priet'ahom v konaní. Inými slovami, súd môže sankcionovať takéto úkony iba v rozsahu ustanovenom v tomto zákone, teda iba tam, kde zákon sankciu vyslovene uvádza. To sa však o „plánovanom“ zmierni, uzavretom za účelom ukrátiť veriteľa, nedá povedať.

Ako praktický prípad možno uviesť uznesenie Okresného súdu Žilina zo dňa 23. februára 2023, sp. zn. 6C/75/2017.⁴⁹ Výroková časť uznesenia okrem iného hovorí, že hnutelné veci, ktoré označila žalovaná v podaní „vyčíslenie zariadenia bytu“, a ktoré je prílohou tohto znenia zmiernu, pripadajú do výlučného vlastníctva žalobcu. Z daného prípadu tak vyplýva, že žalovaná zostavila zoznam hnutelných vecí a tieto hnutelné veci sama očividne aj ocenila. Vidíme, že súd takýto zmiernu schválil. Predstavme si, že žalovaná by teraz za účelom prípadného ukrátenia veriteľa veci značne nadhodnotila, prípadne by do zoznamu zaradila veci aj také, ktoré ani nemuseli reálne patriť do masy BSM. Súd by však napriek uvedenému, musel dohodu schváliť, nakoľko stačí, aby bola táto súladná s hmotným právom. Súdu by tak nepomohlo ani opytovacie oprávnenie či zákaz zneužitia práva (čl. 5 CSP), a to so súčasným poukazom na prejednací princíp značne obmedzenú aktivitu súdu v navrhovaní vlastných dôkazov a rešpektujúci zhodné tvrdenia strán, ktoré spoločne predkladajú dohodu (tým pádom si ju rozporovať dozaista nebudú).

3. AKO VIDÍ MOŽNOSŤ VERITEĽA ODPOROVAŤ DOHODE SCHVÁLENEJ FORMOU SÚDNEHO ZMIERU AKTUÁLNA SLOVENSKÁ SÚDNA PRAX?

3.1 SLOVENSKÁ SÚDNA PRAX A JEJ ROZHODNUTIA

V minulosti bolo možné pozorovať trend súdnej praxe, ktorý dospel k záveru, že odporovať takejto dohode strán sporu nie je možné.⁵⁰ Tento záver nie až tak dávna rozhodovacia prax podporovala tvrdeniami, že ak bola dohoda schválená ako súdny zmiernu, je bez ďalšieho povýšená na súdne rozhodnutie.⁵¹ Aj z tohto dôvodu tak

⁴⁸ Pozri aj MOLNÁR – KUŠNÍRIKOVÁ, *c. d.*, s. 19.

⁴⁹ Netvríme, že v tomto prípade skutočne aj došlo k ukráteniu veriteľa. Snažíme sa však poukázať na ľahký spôsob zneužitia tohto inštitútu stranami sporu, ktoré tento úmysel skutočne môžu mať.

⁵⁰ Vid' nasledujúce citované rozhodnutia.

⁵¹ Pozri napríklad rozsudok Okresného súdu Galanta zo dňa 16. októbra 2017, sp. zn. 23C/161/2014.

odporovateľnosť podľa § 42 a nasl. OZ prípustná nie je, keďže toto ustanovenie pripúšťa možnosť odporovať len právnym úkonom, nie súdnym rozhodnutiam.⁵²

V tejto súvislosti bolo možné sledovať celkom zaujímavý „ping-pong“ medzi Najvyšším súdom SR a Ústavným súdom SR. Z dôvodu, že sa otázka možnej odporovateľnosti vynárala niekoľkonásobne, „uzavrel“ diskusiu koncom minulého roka napokon veľký senát Najvyššieho súdu SR.

Pri spomínanej šnúre rozhodnutí Najvyššieho súdu SR a Ústavného súdu SR mal celý prípad svoj počiatok v Žiline, kde Okresný súd Žilina rozsudkom sp. zn. 8C/108/2014 zo dňa 9. novembra 2015 rozhodol, že zmier uzatvorený medzi žalovanou a jej manželom, na základe ktorého došlo k vyporiadaniu BSM, je voči žalobcovi ako veriteľovi právne neúčinný. Pri tomto vyporiadaní totižto nebol zlikvidovaný dlh manžela žalovanej voči žalobcovi, ktorého si žalovaná bola vedomá a práve žalovaná mala z takto uzavretého zmiernu prospieť.⁵³ Veriteľ ako žalobca v tejto žalobe argumentoval najmä tým, že uzatvorenie takejto dohody o vyporiadaní BSM, ktorá definuje mieru práv medzi manželmi navzájom, a ktorá je schválená formou súdneho zmiernu, nevyklučuje, že táto bude neúčinná voči konkrétnemu veriteľovi, ktorý bol týmto vyporiadaním ukrátený.

Súd prvej inštancie konštatoval, že k rozdeleniu majetku patriaceho do BSM síce došlo právnym úkonom schváleným súdom, avšak ani povaha tohto úkonu schváleného súdom nevyklučuje možnosť odporovateľnosti právneho úkonu. Uviedol, že súd túto dohodu musel schváliť na základe dispozičného úkonu účastníkov daného konania, a preto ide o dvojstranný právny úkon, ktorý môže byť predmetom odporovania.

Po vykonanom dokazovaní bolo zároveň preukázané, že pri tomto vyporiadaní nebol zlikvidovaný dlh manžela žalovanej voči žalobcovi. Žalovaná ako manželka bola jeho blízkou osobou, pričom si navyše bola vedomá dlhu jej manžela voči žalobcovi. Súd uzavrel, že následkom vyššie uvedeného odporovateľného právneho úkonu došlo k ukráteniu žalobcu ako veriteľa.

O odvolaní žalovanej rozhodoval Krajský súd v Žiline, ktorý v rozhodnutí, sp. zn. 7Co 100/2016 zo dňa 25. mája 2016 rozsudok okresného súdu potvrdil a konštatoval, že dohoda o vyporiadaní BSM schválená súdnym zmiernom nevyklučuje možnosť odporovateľnosti, nakoľko ide o dvojstranný právny úkon.

Najvyšší súd napokon zrušil rozsudok krajského súdu z dôvodu, že sa nevysporiadal s argumentáciou žalovanej, čo predstavuje vadu konania, a teda inými slovami odvolací súd nemal dovolateľke dať odpoveď na najdôležitejšiu právnu otázku – otázku možnosti odporovania dohody o vyporiadaní BSM schválenej súdnym zmiernom.⁵⁴

Žalobcom bola podaná ústavná sťažnosť,⁵⁵ no medzičasom opätovne rozhodoval Krajský súd v Žiline, ktorý paradoxne dospel k opačnému názoru ako pri predošlom rozhodnutí.⁵⁶ Krajský súd v Žiline tak v poradí druhým rozsudkom sp. zn. 7Co/235/2018 zo dňa 27. februára 2019 rozhodol tak, že rozsudok súdu prvej inštancie⁵⁷ zmenil a za-

⁵² Pozri napríklad rozsudok Krajského súdu v Trnave zo dňa 14. novembra 2018, sp. zn. 24Co/21/2018.

⁵³ Podľa dohody schválenej súdnym zmiernom sa žalovaná stala výlučnou vlastníčkou nehnuteľností, ako aj hnutel'ností a bola povinná na vyrovnanie podielu vyplatit' svojmu manželovi istinu vo výške 5.000 EUR.

⁵⁴ Uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 30. augusta 2018, sp. zn. 2Cdo 141/2017.

⁵⁵ Bolo o nej rozhodnuté nálezom Ústavného súdu SR zo dňa 28. januára 2020, sp. zn. I. ÚS 260/2019.

⁵⁶ Rozsudok Krajského súdu v Žiline zo dňa 25. mája 2016, sp. zn. 7Co 100/2016.

⁵⁷ Rozsudok Okresného súdu Žilina zo dňa 9. novembra 2015, sp. zn. 8C/108/2014.

lobu zamietol. Toto rozhodnutie odôvodnil predovšetkým tým, že v konaní bolo síce preukázané, že žalobca má voči manželovi žalovanej pohľadávku a žalovaná o existencii tejto pohľadávky nepochybne vedela, napriek tomu nie je možné vyhovieť žalobe na vyslovenie odporovateľnosti a neúčinnosti súdneho zmiaru, ktorého obsahom bola dohoda o vyporiadaní BSM. Týmto bola dohoda o vyporiadaní BSM medzi žalovanou a jej manželom povýšená na súdne rozhodnutie.

Aj voči tomuto druhému rozhodnutiu krajského súdu však žalobca podal dovolanie, kde oponoval uvedenému právnomu záveru odvolacieho súdu. Tvrdil, že je nutné rozlišovať medzi súdnym zmiernom a uznesením, ktorým sa súdny zmiern schválil. Uviedol, že uznesenie, ktorým sa zmiern schvaľuje, nepredstavuje samotný zmiern. Zmiern (dohoda) predstavuje právny úkon, pričom súdom schválený zmiern je práve právnym úkonom, ktorý bol schválený súdom. Poukázal na petit žaloby, podľa ktorej sa on ako žalobca domáhal odporovateľnosti súdneho zmiern (dohody) o vyporiadaní BSM (t. j. dvojstranného právneho úkonu), ktorá bola schválená uznesením súdu. V zmysle toho položil dovolaciemu súdu právnu otázku, či je možné žalobou podľa § 42a OZ odporovať súdnemu zmiernu, na základe ktorého došlo k vyporiadaniu BSM.

Dovolací súd však jeho dovolanie zamietol.⁵⁸ Argumentoval, že v predmetnom prípade bola účastníkmi konania uzavretá dohoda vo veci ako súdny zmiern, ktorá bola súdom schválená a teda povýšená na súdne rozhodnutie. Tieto účinky zmiernu ako hmotnoprávnej dohody, ktorá nahrádza rozsudok ako meritórne rozsúdenie sporu, zostali zachované aj podľa CSP, a to aj napriek absencii výslovnej normy o účinkoch zmiernu. Podľa názoru dovolacieho súdu je doktrinálne nesporné, aké účinky zmiern pre sporové strany vyvoláva, resp. súdny zmiern tým, že bol súdom schválený, nadobudol účinky právoplatného rozsudku, ktorý je právne účinný voči každému, aj voči žalobcovi, a teda súd akoby rozhodol rozsudkom vo veci samej, a preto je právne nemožné podľa § 42a OZ úspešne odporovať schválenému súdnemu zmiernu a určiť jeho neúčinnosť voči žalobcovi.

Následne však zasiahol ústavný súd,⁵⁹ ktorý uviedol, poukazujúc na časť odôvodnenia uznesenia najvyššieho súdu,⁶⁰ že dôvodom zrušenia rozsudku krajského súdu z 25. mája 2016⁶¹ má byť skutočnosť, že krajský súd neodpovedal na najpodstatnejšiu otázku celého súdneho konania, a to na otázku možnosti odporovania dohody o vyporiadaní BSM schválenej formou súdneho zmiernu. Z rozsudku krajského súdu z 25. mája 2016 však podľa názoru ústavného súdu nepochybne vyplýva, že krajský súd na predmetnú právnu otázku poskytol akceptovateľnú odpoveď, keď konštatoval, že dohoda o vyporiadaní BSM schválená ako súdny zmiern, ktorú považoval za hmotnoprávny úkon, nevyučuje možnosť odporovateľnosti, keďže ide o dvojstranný právny úkon.

Ústavný súd tak totožne, ako prvotné rozhodnutie Krajského súdu v Žiline,⁶² podržal myšlienku o možnej odporovateľnosti dohody o vyporiadaní BSM, a to aj napriek tomu,

⁵⁸ Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 30. októbra 2019, sp. zn. 2Cdo 219/2019.

⁵⁹ Nález Ústavného súdu SR zo dňa 28. januára 2020, sp. zn. I. ÚS 260/2019.

⁶⁰ Uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 30. augusta 2018, sp. zn. 2Cdo 141/2017.

⁶¹ Rozsudok Krajského súdu v Žiline zo dňa 25. mája 2016, sp. zn. 7Co 100/2016.

⁶² Tamtiež.

že je schválená formou súdneho zmiaru. Ústavný súd spolu s uznesením najvyššieho súdu⁶³ zrušil aj zamietavý rozsudok krajského súdu.⁶⁴

Uvedená vec sa tak znova preniesla na najvyšší súd. Ten sa však nevzdal a opätovne zrušil rozsudok Krajského súdu v Žiline zo dňa 25. mája 2016, sp. zn. 7Co/100/2016, a vec mu vrátil na ďalšie konanie.⁶⁵ Dovolací súd konštatoval, že súd rozhoduje o tom, či zmier schvaľuje. Neschváli ho, ak je v rozpore s právnymi predpismi, pričom zároveň schválený zmier má účinky právoplatného rozsudku. To znamená, že je exekučným titulom a zakladá prekážku právoplatne rozhodnutej veci.⁶⁶ Vzhľadom na túto skutočnosť je podľa dovolacieho súdu jednoznačné, že dohoda, ktorú účastníci uzavreli, resp. súdny zmier, bola súdom schválená formou uznesenia a táto dohoda, resp. súdny zmier tým, že bol súdom schválený, nadobudol účinky právoplatného rozsudku, ktorý je právne účinný voči každému, aj voči žalobcovi. Dovolací súd takmer doslovne a verne zopakoval svoj predošlý záver,⁶⁷ že dohode o vyporiadaní BSM medzi manželmi, alebo medzi bývalými manželmi, je možné úspešne odporovať za splnenia podmienok uvedených v § 42a OZ, avšak nie je možné odporovať uzneseniu, ktorým bol schválený súdny zmier, a ktoré obsahuje dohodu o vyporiadaní BSM, keďže nejde o právny úkon účastníkov dohody, ale o súdne rozhodnutie.

Týmto rozhodnutím sa však vec neskončila a prípad sa opätovne ocitol aj na ústavnom súde. Ústavný súd ústavnej sťažnosti, proti v poradí už druhému dovolaciemu rozhodnutiu, vyhovel.⁶⁸ Uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2Cdo 54/2020 zo dňa 29. júna 2021 zrušil a vec vrátil Najvyššiemu súdu SR na ďalšie konanie. Ústavný súd najvyššiemu súdu vytkol predovšetkým situáciu, do ktorej sa dostal krajský súd. Tvrdil, že najvyšší súd v prejednávanej veci absolútne nezohľadnil závažnú skutočnosť, že krajský súd bol ako priamy adresát prvého nálezu⁶⁹ viazaný právnym názorom ústavného súdu.

Ústavný súd dôrazne zopakoval, že v predchádzajúcom náleze vyslovil právny názor na možnosť odporovateľnosti dohody o vyporiadaní BSM schválenej súdnym zmiernom. Bolo tak podľa neho povinnosťou najvyššieho súdu rešpektovať právny názor vyslovený v náleze ústavného súdu. Ústavný súd *a priori* nevylúčil možnosť, aby aj záväzné závery jeho nálezu boli v pokračujúcom spore neskôr modifikované, no dodal, že takýto postup si vyžaduje zásadne odlišné dôvody.⁷⁰

Diskusia ohľadom odporovateľnosti dohody schválenej formou súdneho zmiaru tak v danom období opätovne nekončila. „Loptička“ bola na strane Najvyššieho súdu SR, ktorý na svoju reakciu nenechal dlho čakať. Najvyšší súd napokon podľa nášho názoru nečakane rozhodol,⁷¹ keď ako dlhodobý zástanca myšlienky nemožnosti veriteľa

⁶³ Uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 30. augusta 2018, sp. zn. 2Cdo 141/2017.

⁶⁴ Rozsudok Krajského súdu v Žiline zo dňa 27. februára 2019, sp. zn. 7Co/235/2018.

⁶⁵ Uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 29. júna 2021, sp. zn. 2Cdo 54/2020.

⁶⁶ Oproti tomu pozri ŠTEVČEK, *c. d.*, s. 609.

⁶⁷ Totožne rovnaký záver je uvedený aj v rozsudku Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2Cdo 219/2019 zo dňa 30. októbra 2019.

⁶⁸ Nález Ústavného súdu SR zo dňa 28. marca 2022, sp. zn. IV. ÚS 36/2022.

⁶⁹ Nález Ústavného súdu SR zo dňa 28. januára 2020, sp. zn. I. ÚS 260/2019.

⁷⁰ Takýmto dôvodom môže byť už spomínaná podstatná zmena v skutkových zisteniach, či judikatúrny posun.

⁷¹ Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 27. októbra 2022, sp. zn. 2Cdo/105/2022.

odporovať takémuto právnomu úkonu dospel prekvapivo k opačnému záveru. Toto rozhodnutie však určitým spôsobom vyzerá ako kontumačné podvolenie sa názoru ústavného súdu „bez boja“, kde najvyšší súd len stroho konštatuje, že dovolací súd na základe kasačnej záväznosti plynúcej z ústavnokonformných princípov uvádza, že dohoda o vyporiadaní BSM, ktorú uzavru účastníci pred súdom a táto dohoda je schválená ako súdny zmier, je hmotnoprávny úkon, pričom sa nevylučuje možnosť posúdiť túto dohodu ako právny úkon, ktorý je právne neúčinný voči veriteľom účastníka tejto dohody. Povedzme, že až prekvapivo nemal najvyšší súd snahu obhájiť svoje predošlé stanovisko týkajúce sa nemožnosti veriteľa odporovať takémuto typu dohody (súdneho zmiernu) a len sa jednoducho priklonil k názoru ústavného súdu, odvolávajúc sa na kasačnú záväznosť. Chýba nám tak odôvodnenie a detailnejší opis toho, prečo najvyšší súd zmenil svoj názor vyplývajúci z predošlých rozhodnutí v danej veci a napokon sa priklonil k záveru ústavného súdu.

To, že samotná prax najvyššieho súdu v tejto otázke bola do vydania posledného rozhodnutia NS SR iná, a to proti možnosti veriteľa odporovať takejto dohode, podporuje aj fakt, že táto otázka bola napokon predmetom rozhodovania veľkého senátu najvyššieho súdu. Ten napokon tieto „peripetie“ ukončil tak, že ustálil, že dvojstranný právny úkon manželov alebo bývalých manželov môže byť voči veriteľom niektorého z manželov alebo bývalých manželov, za splnenia zákonom vymedzených podmienok, neúčinným právnym úkonom, a to bez ohľadu na to, že k uzavretiu dohody o vyporiadaní BSM došlo počas súdneho konania a súd uzavretie tejto dohody potvrdil vo forme uznesenia o schválení súdneho zmiernu. Zároveň dodal, že súdne rozhodnutia sú záväzné len subjektívne (okrem zákonných výnimiek). Uznesenie o schválení zmiernu nemôže mať preto dopad na právne postavenie tretích osôb, konkrétne na veriteľov strán sporu. Súd opodstatnene pripomenul, že súd vyhodnocuje iba to, či zmier neodporuje hmotnému právu v zásade len na základe skutočnosti a dôkazov, ktoré strany predložili. Nie je úlohou, ale ani len možnosťou súdu zistiť, či úmyslom strán je ukrátiť veriteľa. Predpokladom pre schválenie zmiernu nie je zistenie skutkového stavu v takom rozsahu, aký je inak potrebný pre autoritatívne rozhodnutie súdu.⁷²

Týmto definitívnym rozhodnutím veľkého senátu Najvyššieho súdu SR tak možno považovať odpoveď na nastolenú otázku za konečnú, pričom podporujeme jej správnosť a odôvodnenosť.

3.2 ARGUMENTÁCIA TÝKAJÚCA SA MOŽNOSTI VERITEĽA ODPOROVAŤ SÚDNEMU ZMIERU V KONTEXTE SLOVENSKEJ ROZHODOVACEJ PRAXE

V kontexte uvedenej rozhodovacej praxe možno uviesť, že existovali dva rôzne smery rozhodovania, v rámci ktorých jedna skupina súdov preferovala možnosť veriteľa odporovať súdnemu zmiernu, a tá druhá ju pochopiteľne odmietala.

Argumenty druhej skupiny preferujúcej záver o nemožnosti veriteľa odporovať takejto forme dohody tkveli ťažiskovo na tvrdení, resp. závere, že dohoda strán sporu bola schválením formou súdneho uznesenia „povýšená“ na súdne rozhodnutie, a teda

⁷² Uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 8. novembra 2023, sp. zn. IVCdo/3/2023.

schválený súdny zmier z formálneho hľadiska nie je právny úkon tak, ako to má na mysli § 42a a nasl. OZ, ale ide o rozhodnutie súdu.

V čom je ale tento záver problematický? Podľa nášho názoru takéto presvedčivý záver nemožno postaviť na jednom argumente za súčasného nezohľadnenia ďalších dôležitých premenných, ktoré na celú vec vrhajú *de facto* zásadne iný pohľad. Nie je podľa nášho názoru možné pozerat' sa na danú vec len formalisticky s poukazom na to, že ak je dohoda manželov „pretavená“ alebo prepísaná do súdneho rozhodnutia – konkrétne uznesenia, automaticky sa vyjme z množiny právnych úkonov, ktoré má na mysli § 42a OZ. Takýto spôsob by bol veľmi jednoduchým „receptom“ pre strany sporu na to, aby svojho veriteľa jednoduchými krokmi ukrátili. V konečnom dôsledku by tak nič nebránilo stranám, ktoré majú záujem ukrátiť svojho veriteľa, umelo vyvolať súdny spor a o pár týždňov súdu doručiť návrh súdneho zmiernu, ktorý bude v súlade s hmotným právom. Ako bolo uvedené už v predošlej časti tohto príspevku (kap. 2), súd má skutočne obmedzené možnosti na dostatočný prieskum predloženej dohody, najmä ak strany konajú úmyselne a poskytujú zhodné tvrdenia. Aj keby súd dospel k záveru, že predložená dohoda môže potencionálne ukracovať prípadných veriteľov, avšak táto je v súlade s hmotným právom, súd nemá možnosť dohodu neschváliť.

V neposlednom rade je potrebné zohľadniť, že i keď je dohoda strán sporu schválená uznesením súdu, ide stále o hmotnoprávny úkon, ktorý môže jeden z účastníkov učiniť v úmysle ukrátiť svojho veriteľa (tým, že nenadobudne žiadny majetok, nadobudne majetok v minimálnej hodnote, alebo v menšej hodnote ako mu prináleží a pod.).

Domnievame sa, že konštatovaním záveru, že dohoda schválená prostredníctvom súdneho zmiernu je povýšená na súdne rozhodnutia, sa zotiera rozdiel medzi autoritatívnym rozsudkom, ktorý je výsledkom dokazovania a autoritatívneho usporiadania vzájomných práv a povinností účastníkov zo strany súdu, ktorého výsledok strany dopredu nevedia, a súdneho zmiernu, ktorý, naopak, vychádza z vopred stranami pripravenej dohody, ktorú predložia súdu na schválenie, pričom tento má len obmedzené možnosti na jej preskúmanie. Je zároveň nutné zásadne rozlišovať medzi dohodou – súdnym zmiernom, ktorú uzatvorili strany sporu, a uznesením, ktorým bol tento zmier schválený, pričom máme za to, že toto rozlišovanie sa deje v nedostatočnej miere. Súdny, ale i samotné strany sporu často (a máme za to, že na škodu veci) tieto pojmy nerozlišujú, prípadne ich zamieňajú alebo najskôr tieto pojmy rozlíšia a neskôr ich v písomnom vyjadrení nepoužívajú korektne. Považujeme za správne, že súdne uznesenie je vylúčené z odporovateľnosti, a to z dôvodu znenia právnej úpravy, ktorá pripúšťa odporovateľnosť len voči právnym úkonom. Z tohto dôvodu sa treba správne domáhať relatívnej neúčinnosti dohody ako dvojstranného právneho úkonu strán sporu, nie odporovať uzneseniu súdu.⁷³ Samozrejme, nemožno tvrdiť, že dohoda schválená formou súdneho zmiernu nemá určité procesnoprávne účinky, ktoré sú neoddeliteľne spojené so súdnym uznesením napríklad v oblasti *rei iudicatae*. Práve i dôsledok premietnutia dohody ako dvojstranného právneho úkonu do súdneho uznesenia treba citlivo vnímať i v tom slova zmysle, čoho neúčinnosti sa veriteľ môže domáhať. Pochopiteľne to neúčinnosť

⁷³ K tomu pozri aj rozsudok Krajského súdu v Prahe zo dňa 12. marca 2020, sp. zn. 27 Co 31/2020; a rozsudok Krajského súdu v Žiline zo dňa 27. februára 2019, sp. zn. 7Co 235/2018.

súdneho uznesenia nebude a veriteľ musí smerovať voči „základu“ tohto uznesenia, a to voči dvojstrannej dohode strán sporu.

Podľa skoršieho rozhodnutia dovolacieho súdu⁷⁴ bolo doktrinálne nesporné, aké účinky zmier pre sporové strany vyvoláva. Vzhľadom na túto skutočnosť bolo predtým podľa dovolacieho súdu jednoznačné, že súdny zmier nadobudol účinky právoplatného rozsudku, ktorý je právne účinný voči každému aj voči žalobcovi, a teda akoby súd rozhodol rozsudkom vo veci samej, a preto je právne nemožné podľa § 42a OZ úspešne mu odporovať. V tomto ohľade sa však vynára dôležitý výkričník v tom slova zmysle, že rozsudky majú subjektívnu záväznosť (§ 228 ods. 1 CSP), a teda nie je možné, aby bol rozsudok záväzný aj voči veriteľovi, ktorý stranou tohto konania nebol. Podľa nášho názoru ide o nesporný fakt, ktorý je potrebné rešpektovať a v súlade so súčasnou právnou úpravou nemožno nijakým spôsobom ustáliť, že uznesenia o schválení súdnych zmierov by boli všeobecne záväzné. Takáto zákonná výnimka zo všeobecného pravidla (§ 228 ods. 1 CSP) nateraz neexistuje.

Časť súdnej praxe, ktorá bola proti možnosti veriteľa odporovať takejto dohode, v podstate ukončil až veľký senát najvyššieho súdu. Ten napokon ustálil, že takýto dvojstranný právny úkon manželov môže byť voči veriteľom niektorého z manželov za splnenia zákonom vymedzených podmienok neúčinným právnym úkonom, a to i pri dohode schválenej formou súdneho zmiaru.⁷⁵ Súd podľa nášho názoru opodstatnene pripomenul, že súd vyhodnocuje iba to, či zmier neodporuje hmotnému právu v zásade len na základe skutočnosti a dôkazov, ktoré strany predložili a jeho prieskum predloženej dohody je skutočne obmedzený.

Týmto definitívnym rozhodnutím veľkého senátu najvyššieho súdu tak možno považovať v slovenskej právnej praxi odpoveď na nastolenú otázku za konečnú, pričom podporujeme jej správnosť a odôvodnenosť.⁷⁶ V súčasnosti je tak pre slovenskú právnu prax otázka možnej odporovateľnosti súdneho zmiaru vyriešená, a to aj z pohľadu záväznosti rozhodnutia veľkého senátu najvyššieho súdu na ďalšiu rozhodovaciu činnosť súdov nižšej inštancie.

Summa summarum tak kladná odpoveď favorizujúca možnú odporovateľnosť bola zo strany súdov postavená predovšetkým na argumentoch,⁷⁷ že:

⁷⁴ Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 30. októbra 2019, sp. zn. 2Cdo 219/2019. K uvedenému súdnemu rozhodnutiu publikovala glosu aj Cukerová, ktorá uviedla, že „nedostatkom glosovaného rozhodnutia je nielen nesprávne posúdenie povahy schváleného súdneho zmiaru z hľadiska toho, či ide alebo nejde o právny úkon podľa § 34 OZ, ale aj nevhodné uchopenie otázky právneho úkonu na účely odporovania“. Cukerová zastávala názor, že na účely odporovania je nevyhnutné vidieť právny úkon v „širšom kontexte“, pričom je potrebné zohľadniť aj samotný účel odporovateľnosti právnych úkonov. Blížšie pozri CUKE-ROVÁ, D. Glosa k rozsudku Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2Cdo 219/2019 z 30. 10. 2019 (Neúčinnosť schváleného súdneho zmiaru). *Súkromné právo*. 2020, č. 1.

⁷⁵ Uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 8. novembra 2023, sp. zn. 1VCdo 3/2023.

⁷⁶ Porovnaj aj rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 30. októbra 2019, sp. zn. 2Cdo 219/2019. K postúpeniu pozri uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 25. mája. 2023, sp. zn. 7Cdo 167/2021.

⁷⁷ Pozri aj SKLENÁROVÁ, M. Glosa k rozsudku Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2 Cdo 105/2022 z 27.10.2022 (zmier v konaní o vyporiadaní BSM a odporovateľnosť zo strany veriteľa – neúčinnosť dohody o vyporiadaní BSM). *Súkromné právo*. 2024, č. 1, s. 31–36. Prípadne aj SEDLAČKO, F. Odporovanie dohody o vyporiadaní BSM uzavretej vo forme súdneho zmiaru. *Bulletin slovenskej advokácie*. 2024, roč. 30, č. 1, s. 7–8.

- a) právny úkon dlžníka, ktorý ukracuje veriteľa v zmysle § 42a OZ, môže byť i dohoda o vyporiadaní BSM,
- b) i keď je dohoda strán sporu schválená uznesením súdu, ide stále o hmotnoprávny úkon, ktorý môžu účastníci učiniť v úmysle ukrátiť veriteľa,
- c) úspešným odporovaním sa úkon stáva „len“ relatívne neúčinným a nie neplatným a stále vyvoláva ním sledované právne následky,
- d) vyslovenie odporovateľnosti takejto dohody nemá vplyv na záväznosť rozhodnutia vydaného súdom v konaní o schválení takejto dohody voči účastníkom tohto konania,
- e) subjektívna záväznosť rozhodnutia súdu (tento dôvod však skôr načrtli až nedávne rozhodnutia súdu).⁷⁸

Okrem uvedeného si však dovoľujeme pridať aj ostatné podporné argumenty, a to:

- a) obmedzené možnosti súdu na prieskum predloženej dohody,
- b) chýbajúca sankcia za zneužitie práva stranami sporu,
- c) obmedzené dopytovacie možnosti súdu a nesporné zhodné tvrdenia strán sporu.

4. AKO VIDÍ MOŽNOSŤ VERITEĽA ODPOROVAŤ DOHODE SCHVÁLENEJ FORMOU SÚDNEHO ZMIERU AKTUÁLNA ČESKÁ SÚDNA PRAX?

4.1 ČESKÁ SÚDNA PRAX A JEJ ROZHODNUTIA

Je potrebné uviesť, že v českej súdnej praxi sa síce nevedie diskusia na úrovni – ústavný a najvyšší súd, avšak táto prax je bohatšia v tom zmysle, že svoje stanovisko k tejto problematike podporuje aj argumentami, ktoré sa v slovenskej súdnej praxi veľmi nevyskytujú. Česká súdna prax sa, povedzme, koniec koncov prikláňa k tomu, že súdnemu zmieru je možné odporovať v zmysle § 589 českého OZ, i keď možno iným spôsobom a na základe niektorých iných argumentov ako tá slovenská. Do popredia vstúpil aj prípad vyporiadania BSM a odporovacej žaloby podľa insolvenčného zákona, ktorý bol riešený na úrovni Najvyššieho súdu ČR.

Pozrime sa na rozhodovaciu prax. Okresný súd Praha – západ zamietol žalobu,⁸⁰ ktorou sa žalobca ako veriteľ domáhal, aby bol voči nemu zmier uzatvorený medzi jeho dlžníkom a tretou osobou neúčinný, a zároveň sa domáhal, že uznesenie súdu, ktorým bol zmier schválený, je totožne voči nemu ako veriteľovi neúčinné. Súd zamietol žalobu jednak z dôvodu, že nemal za preukázané, že by dlžník mal úmysel ukrátiť veriteľa, alebo že by tretia osoba vedela o úmysle dlžníka ukrátiť svojho veriteľa s poukazom na § 590 ods. 1 českého OZ. Na druhej strane súd zamietol žalobu s odôvodnením, že súdny zmier bol schválený Krajským súdom v Prahe, a to v zmysle § 99 českého OZ.

⁷⁸ Napríklad uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 8. novembra 2023, sp. zn. 1VCdo 3/2023.

⁷⁹ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a spôsoboch jeho řešení (insolvenčný zákon) (ďalej len ako „insolvenčný zákon“).

⁸⁰ Rozsudok Okresného súdu Praha-západ zo dňa 4. decembra 2019, sp. zn. 3 C 157/2019.

Zaujímavá je však argumentácia týkajúca sa spochybnenia tohto súdneho rozhodnutia, kde okresný súd uviedol, že ak by aj žalobe vyhovel, spochybnil by napadnuté súdne rozhodnutie a bol by to náznak, že toto súdne rozhodnutie bolo vydané v rozpore so zákonom, pričom to však z rozhodnutia súdu nevyplýva.

Odvolačný súd – krajský súd rozhodnutie okresného súdu potvrdil.⁸¹ V prvom rade však krajský súd vyjadril, že nemožno odporovať uzneseniu, ktorým bol zmier schválený, keďže uznesenie nie je „právnym jednaním“ v rovine súkromného práva tak, ako vyžaduje § 589 českého OZ. Na druhej strane však krajský súd polemizoval o prípadnej neplatnosti samotného zmiernu, teda dohody, ktorú považoval za samotné „právné jednaní“ strany sporu.

Odvolačný súd sa však začal v celku zaujímavo zaoberať podstatou samotného zmiernu a jeho účinkov, teda rozlišoval, či má schválený zmier účinky konštitutívne alebo deklaratórne, a od tejto skutočnosti následne odvíjal aj možnosť odporovateľnosti. Odvolačný súd explicitne pripustil, že právnym konaním, ktorý ukracuje veriteľa, môže byť aj súdny zmier, avšak iba v prípade, ak má na strany sporu popri procesných účinkoch i účinky hmotnoprávne (napríklad pri konštitutívnom rozdelení a pod.). Na tomto mieste však opätovne pripomíname, že je nutné rozlišovať medzi zmierom, t. j. dohodou medzi stranami sporu, a medzi uznesením, ktorým bola táto dohoda (zmier) schválená. Proti uzneseniu sa možnosť odporovateľnosti vylučuje. Na tomto závere sa zhodla aj slovenská právna prax.

V prejednávacom prípade však podľa odvolacieho súdu šlo o deklaratórny súdny zmier, a to z dôvodu, že obsahom zmiernu bolo uznanie vlastníckeho práva, pričom v konaní bolo preukázané, že dlžník nikdy vlastníkom sporných nehnuteľností nebol a vlastnícke právo stále prislúchalo skutočnému vlastníkovi. Týmto zmierom mal byť len odstránený rozpor medzi faktickým právnym stavom a stavom zápisu v katastri nehnuteľností. *De facto* sa tak majetok dlžníka zmenšiť nemohol, nakoľko žalované nehnuteľnosti doň nikdy ani nepatrili.

V dovolacom konaní mal tak posledné slovo najvyšší súd.⁸² Najvyšší súd dovolanie síce odmietol, no napriek tomu sa vyjadril k dovolacím dôvodom žalobcu. Na jednej strane však považujeme za celkom nie je jasnú rétoriku najvyššieho súdu v tom, že na jednom mieste v odôvodnení uvádza, že: „*Nejvyšší soud přitom opětovně připomíná, že podle § 99 odst. 3 o. s. ř. takto schválený smír měl účinky pravomocného rozsudku a ve smyslu katastrálních předpisů vydané usnesení uvedeného soudu představovalo veřejnou vkladovou listinu; k příslušnému zápisu vlastnického práva k nemovitěmu majetku ve prospěch žalovaného bylo proto zapotřebí příslušného rozhodnutí katastrálního úřadu, na jehož podkladě došlo k zápisu vlastnického práva do katastru ve prospěch žalovaného, a to s právními účinky ke dni podání vkladového návrhu (srov. § 10 a § 14 odst. 2 katastrálního zákona). Soudem schválený soudní smír přitom nelze úspěšně napadnout odpůrcí žalobou při tvrzení, že jemu předcházející právní jednání dlužníka (nyní) žalujícího věřitele zkracuje uspokojení jeho vykonatelné pohledávky.*

⁸¹ Rozsudok Krajského soudu v Prahe zo dňa 12. marca 2020, sp. zn. 27 Co 31/2020.

⁸² Uznesenie Najvyššieho soudu ČR zo dňa 7. januára 2021, sp. zn. 24 Cdo 2841/2020.

[...] *Schválený súdny smír má účinky pravomocného rozsudku, nepredstavuje právni jednání dlužníka, a proto ani podle § 589 a násl. o. z. nemůže být úspěšně odporován.*“

Po prečítaní tohto odseku nadobúdame pocit, že najvyšší súd odmieta jednak odporovateľnosť voči uzneseniu, ktorým sa schvaľuje súdny zmier, ale súčasne odmieta aj odporovateľnosť voči dohode – zmiernu ako takému, pričom používa iba všeobecný pojem „súdny zmier“, a to napriek tomu, že na inom mieste sa v uznesení zaoberá tým, že samotný žalobca na niekoľkých miestach rozlišuje medzi dohodou – zmiernom, a uznesením, ktorým bol tento zmier schválený (z čoho vyplývali aj dva žalobné nároky). Najvyšší súd sa však takému rozdeleniu vyhol a všeobecne len konštatuje neodporovateľnosť súdneho zmiernu ako takého s poukazom na § 99 ods. 3 OSR.⁸³

Na druhej strane však najvyšší súd odmieta dovolanie s poukazom na odôvodnenie odvolacieho súdu a na to, že: „*právní jednání dlužníka žalobce související s uzavřením uvedeného soudního smíru (samo o sobě) nepředstavuje zkracující právní jednání, a protože k témuž závěru (viz tučně vysazený právní závěr z citace právně kvalifikačního závěru odvolacího soudu shora) dospěl odvolací soud*“ a „*že samotný účastníky uzavřený soudní smír nepředstavuje zkracující právní jednání dlužníka žalobce, proti němuž by bylo lze úspěšně brojit odpůřčí žalobou, respektive uvedenou žalobou se úspěšně domáhat právní neúčinnosti tohoto soudního smíru vůči žalobci*“. Na tomto mieste však považujeme za dôležité pripomenúť, že odvolací súd síce vylúčil odporovanie súdnemu uzneseniu, no nevylúčil odporovanie dohode – súdnemu zmiernu, pričom skúmal obsah zmiernu (deklaratórny a konštitutívny zmier) a až následne konštatoval neodporovateľnosť z dôvodu deklaratórneho obsahu súdneho zmiernu – dohody s tým, že dlžník tento majetok v podstate nikdy nevlastnil a preto nemohlo dôjsť k ukráteniu veriteľa.

Otázka možnej odporovateľnosti tak zo strany najvyššieho súdu ostala trochu nejasná, a hmlistá. Avšak v rámci odkazu najvyššieho súdu na dostatočné odôvodnenie tejto spornej právnej otázky zo strany odvolacieho súdu,⁸⁴ ktorý odporovanie voči takejto dohode pripustil (pozor, nie súdnemu uzneseniu), za podmienky, že má hmotnoprávne a konštitutívne účinky, možno nateraz ustáliť, že odporovanie takejto dohode – zmiernu, pokiaľ spĺňa obsahové kritériá uvedené odvolacím súdom, je možné odporovať.

V kontexte žaloby o vyporiadanie BSM a možnosti veriteľa odporovať zmiernu schválenému v tomto konaní hrá napokon dôležitú úlohu rozsudok Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 29 I Cdo 9/2021 zo dňa 28. decembra 2022. V danom prípade však šlo o sčasti komplikovanejšiu problematiku neúčinnosti právnych úkonov podľa insolvenčného zákona, a to za súčasného použitia ustanovení Občianskeho zákonníka č. 40/1964 Sb. v znení účinnom do 31. decembra 2013. Najvyšší súd pri rozhodovaní okrem iného poukazyval na to, že hmotnoprávnym podkladom zmiernu je hmotnoprávna dohoda manželov. Najvyšší súd konštatoval i to, že zmier stojí ako ďalší spôsob skončenia konania sporu vedľa rozsudku súdu vo veci samej, avšak nemožno závery týkajúce sa autoritatívneho rozhodnutia súdu o vyporiadaní BSM aplikovať rovnako i na zmier. Najvyšší súd značne poukázal na hmotnoprávny aspekt zmiernu, keď uviedol, že súdny zmier je „*soude m schválenou dohodou o vypořádání společného jmění manželů, která*

⁸³ Na okraj možno dodať, že slovenská súdna prax sa s absenciou § 99 ods. 3 OSR vyrovnáva tiež – viď rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 30. októbra 2019, sp. zn. 2Cdo 219/2019.

⁸⁴ Rozsudok Krajského súdu v Prahe zo dňa 12. marca 2020, sp. zn. 27 Co 31/2020.

v predmetné věci měla povahu narovnání mezi manžely (dlžníkem a druhou žalovanou) sporných majetkových práv“.⁸⁵

Najvyšší soud napokon uzavrel, že s poukazom na účel odporovacej žaloby podľa insolvenčného zákona možno odporovať i dohode o vyporiadaní BSM, ktorú uzavrel dlžník s druhým manželom, a to aj v prípade, ak bola táto schválená formou súdneho zmiernu.

Na podporu vyššie uvedenej myšlienky o odporovateľnosti možno už len na okraj dodať, že najvyšší súd sa zaoberal aj odporovateľnosťou dedičskej dohody schválenej formou súdneho uznesenia vydaného notárom. Najvyšší súd napokon pripustil odporovateľnosť takejto dohody, vzhľadom k tomu, že dedičská dohoda predstavuje hmotnoprávny úkon, ktorým môže účastník ukrať svojho veriteľa.⁸⁶ V tomto kontexte vidíme aj dosť značnú paralelu s vyššie opísaným schvaľovaním súdneho zmiernu, a to napríklad pri prieskume predloženej dohody či pri nutnosti jej schválenia formou súdneho uznesenia alebo pri samotnej podstate dohody ako hmotnoprávneho úkonu.

4.2 ARGUMENTÁCIA TÝKAJÚCA SA MOŽNOSTI VERITEĽA ODPOROVAŤ SÚDNEMU ZMIERU V KONTEXTE ČESKEJ ROZHODOVACEJ PRAXE

Ako sme uviedli už v predchádzajúcom texte, česká súdna prax sa koniec koncov prikláňa k tomu, že súdnemu zmiernu je možné odporovať, a to i keď cez sčasti inú cestu ako tá slovenská. V českej súdnej praxi sa oproti tej slovenskej zaujímavo vyskytol i prípad odporovacej žaloby v zmysle českého insolvenčného zákona, čo obohajujúco prepojilo danú problematiku i s oblasťou insolvenčného práva.

Argumenty, ktoré využíva česká súdna prax, sa niekedy odlišujú od tých, ktoré využíva slovenská rozhodovacia prax. Základný argument však majú obe rozhodovacie praxe spoločný, a to ten, že obe uznávajú hmotnoprávny základ súdneho zmiernu ako dohody – zmluvy, medzi stranami sporu, pričom touto dohodou je možné ukrať veriteľa aj keď je schválená ako súdny zmier. Na tomto závere sa zhoduje ako odborná literatúra, tak aj súdna prax, a to v oboch krajinách.

Ďalší spoločný prienik oboch rozhodovacích praxí možno nájsť v tom, že súdne uznesenie je vylúčené z odporovateľnosti, a to z dôvodu znenia slovenskej, ako aj českej právnej úpravy, ktorá pripúšťa odporovateľnosť len voči právnym úkonom, resp. „právnym jednaním“ dlžníka, a nie voči súdnym rozhodnutiam.

Medzi prínosy českej rozhodovacej praxe možno podľa nášho názoru zaradiť zaujímavú myšlienku Krajského súdu v Prahe, ktorý sa začal priamo zaoberať podstatou samotného zmiernu a jeho účinkov, teda rozlišoval, či má schválený zmier účinky konštitutívne alebo deklarátorne, a od tejto skutočnosti následne odvíjal aj možnosť odporovateľnosti.⁸⁷ Ako odvolací súd explicitne pripustil, právnym konaním, ktoré ukracuje veriteľa, môže byť aj súdny zmier, avšak iba vtedy, ak má vedľa procesných

⁸⁵ Na okraj možno doplniť, že v kontexte prejednávaneho prípadu sa najvyšší súd vyjadril, že nemožno stožňovať inštitút neúčinnosti právneho úkonu podľa § 235 insolvenčného zákona s inštitútom podľa § 42a a § 150 ods. 2 zákona č. 40/1964 v znení účinnom do 31. decembra 2013, keďže neplnia totožný účel.

⁸⁶ Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 17. mája 2012, sp. zn. 21 Cdo 4369/2010.

⁸⁷ Rozsudok Krajského súdu v Prahe zo dňa 12. marca 2020, sp. zn. 27 Co 31/2020.

účinkov i účinky hmotnoprávne v tom zmysle, že svojím obsahom smeruje k vzniku, zmene a zániku práv (napríklad konštitutívne rozdelenie, vyporiadanie a pod.). Napokon pripúšťa možnosť odporovateľnosti súdneho zmiernu za podmienky, že tento má na strany sporu i hmotnoprávny účinok. Tu však za isté úskalie považujeme skutočnosť, že pri úmyselnom konaní strán sporu a pri ich zhodnom postupe, môžu strany sporu s úmyslom ukrátiť veriteľa uznať v zmierni vlastníckeho práva *de facto* aj tomu, komu po faktickej a právnej stránke nesvedčí. Uznesenie o schválení súdneho zmiernu tak bude podkladom pre zápis vlastníckeho práva v katastri nehnuteľností, pričom právny stav tak bude následne v rozpore so stavom zapísaným v katastri nehnuteľností. Táto skutočnosť môže mať tiež značný dopad na veriteľa. V kontexte vyššie uvedeného by šlo o deklaratórny zmier, voči ktorému krajský súd vo svojom právnom názore vylučuje možnosť odporovateľnosti. Odvolaciemu súdu však dávame za pravdu, že v prípade, ak sa majetok dlžníka nezmenší, nie je dôvod odporovať takémuto právnomu úkonu. Je nesporné, že vlastnícke právo by aj napriek úmyselnému zmiernu svedčalo pôvodnému vlastníckovi a konštatovanie neúčinnosti takejto dohody sa javilo ako nadbytočné a obsoletné. Aj keď uznávame, že veriteľovi takýto typ zmiernu môže tiež značne uškodiť a skomplikovať vymožitelnosť jeho pohľadávky voči dlžníkovi, zohľadňujúc aj fakt, že jeho možnosti zosúladiť skutočný právny stav so zápisom v katastri nehnuteľností (po evidencii takéhoto „úmyselného“ zmiernu), sú markantne obmedzené. Na záver však považujeme za potrebné vyzdvihnúť, že ide skutočne o zaujímavú myšlienku, ktorá stojí za zamyslenie. Pripustenie odporovateľnosti súdnych zmiernov len tam, kde to má na účastníka hmotnoprávny dopad, nemusí byť koniec koncov na škodu veci, i keď je podľa nášho názoru nesporné, že by to nebola jednoduchá vec na zhodnotenie.

Ako ďalší prínos českej rozhodovacej praxe možno napokon zaradiť aj to, že sa oproti tej slovenskej stretáva s rozličnými skutkovými prípadmi, keď rieši i odporovateľnosť dedičskej dohody⁸⁸ či konkurenčný vzťah rôznych odporovacích žalôb.⁸⁹

Summa summarum tak možno uzavrieť, že obe rozhodovacie právne praxe dospievajú k rovnakým záverom, a to k možnosti veriteľa odporovať dohode (zmluve), aj keď je schválená formou súdneho zmiernu. Slovenská rozhodovacia prax má odpoveď na uvedenú otázku už zodpovedanú, resp. ustálenú veľkým senátom najvyššieho súdu. Aj keď česká rozhodovacia prax možno takúto formu ustálenia nateraz ešte nemá, nemožno povedať, že by nebola obohacujúca, práve naopak. V danej problematike prispieva myšlienkami a argumentami, ktoré sa v slovenskej rozhodovacej praxi nateraz frekventovane neuvádzali.

ZÁVER

V závere tak možno dodať, že otázka týkajúca sa možnosti veriteľa odporovať dohode schválenej formou súdneho zmiernu je aktuálna. Je však nutné zásadne rozlišovať medzi dohodou – súdnym zmiernom, ktorý uzatvorili strany sporu, a uznesením,

⁸⁸ Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 17. mája 2012, sp. zn. 21 Cdo 4369/2010.

⁸⁹ Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 28. decembra 2022, sp. zn. 29 ICdo 9/2021.

ktorým bol tento zmier schválený, pričom máme za to, že toto rozlišovanie sa deje v nedostatočnej miere. Súdy často (a máme za to, že na škodu veci) tieto pojmy nerozlišujú, príp. zamieňajú alebo najskôr tieto pojmy rozlíšia a neskôr ich v písomnom vyjadrení nepoužívajú korektne. Považujeme za správne, že súdne uznesenie je vylúčené z odporovateľnosti, a to z dôvodu znenia slovenskej, ako aj českej práve úpravy, ktorá pripúšťa odporovateľnosť len voči právnym úkonom, resp. „právnym jednaním“ dlžníka. Zastávame však názor, že ak by sa konštatovala práve nemožnosť odporovania aj samotnej dohody, ktorá predchádza súdnemu uzneseniu, a ktorá sa týmto uznesením následne schvaľuje, vytvára sa neprímerane široký priestor pre zneužitie inštitútu súdneho zmieru. Ako bolo uvedené už v predošlej časti tohto príspevku, súd má skutočne obmedzené možnosti na dostatočný prieskum predloženej dohody, najmä ak strany konajú úmyselne a poskytujú zhodné tvrdenia. Aj keby súd dospel k záveru, že predložená dohoda môže potencionálne ukracovať prípadných veriteľov, avšak táto je v súlade s hmotným právom, súd nemá možnosť dohodu neschváliť.

V konečnom dôsledku by tak nič nebránilo stranám, ktoré majú záujem ukrátiť svojho veriteľa, umelo vyvolať súdny spor a o pár týždňov súdu doručiť návrh súdneho zmieru, ktorý bude v súlade s hmotným právom. Tento postup by bol pre prípadné špekulatívne konanie strán „ľahkým receptom“ pre ukrátenie svojich veriteľov. Ide tak až o príliš jednoduchý spôsob pre nedobromyseľných účastníkov dohody, ktorý môže veriteľa značne ukrátiť, resp. obmedziť v uplatnení jeho práv.

Pri rozhodnutiach súdov, ktoré favorizujú práve nemožnosť odporovania takejto dohody, nám chýba kritickejšie zamyslenie sa nad samotným účelom súdneho zmieru, vysporiadaním sa so skutočnosťou značne obmedzeného súdneho prieskumu či skutočnosťou naozaj jednoduchého postupu, ktorým môžu strany sporu vyradiť veriteľa „z kola von“. Úplne sa tak zotiera rozdiel medzi autoritatívnym rozsudkom, ktorý je výsledkom dokazovania, a autoritatívnym usporiadaním vzájomných práv a povinností účastníkov zo strany súdu, ktorého výsledok strany dopredu nevedia, a súdneho zmieru, ktorý naopak vychádza z vopred stranami pripravenej dohody, ktorú predložia súdu na schválenie. Zároveň rozsudky majú (až na výnimky) záväznosť subjektívnu, a teda nie je možné, aby bol rozsudok záväzný aj voči veriteľovi, ktorý stranou konania nebol, pričom niet rozumného argumentu, prečo by sa toto pravidlo malo vo vzťahu k veriteľom „prelamovať“. Správnosť vyššie uvedených záverov napokon podporil v najnovšom rozhodnutí aj Najvyšší súd SR.⁹⁰ Takéto jednoznačné stanovisko súdnej autority však nateraz v českej súdnej praxi absentuje.

S poukazom na uvedené tak zastávame názor, že témou tohto príspevku je otázka, ktorá si pýtala byť náležite zodpovedaná. Naliehavosť pri jej zodpovedaní pocítovali predovšetkým veritelia, ktorí môžu byť, a očividne aj sú, v praxi takýmito zmierni ukracovaní. Túto skutočnosť podporuje aj fakt samotného podávania žalôb o určenie neúčinnosti dohôd schválených formou súdneho zmieru, ktoré podávajú práve dotknutí veritelia.

Na záver možno jedným dychom dodať, že tento problém sa môže týkať každého zmieru, ktorý je schopný ukrátiť veriteľa a je s týmto cieľom aj uzavretý, pričom je

⁹⁰ Uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 8. novembra 2023, sp. zn. IVCdo/3/2023.

důležité mat' na paměti, že „[...] žáda-li obč. právo ku platnosti mimosoudního smíru bezelstnost stran, nemůže zajisté okolnost ta, že smír byl uzavřen před soudem, za sporu a k jeho odklizení, učiniti smír; podle obč. práva neplatným, platný, nenařikatelným a nezměnitelným. To by činilo ze soudu, které tu jsou k ochraně práva, vlastně protektory bezprávi! Vždyť i smír je smlouvou stranami uzavřenou. Ta okolnost, že tato smlouva byla uzavřena před soudem, má sice svoje důsledky, ale nemění ničeho na povaze smíru jako smlouvy.“⁹¹

Mgr. Michaela Sklenářová
Právnická fakulta Trnavské univerzity v Trnave
michaelasklenar.111@gmail.com
ORCID: 0009-0008-0162-5789

---

⁹¹ HORA, c. d., s. 419.